

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym ma na celu wyeliminowanie nieprawidłowości, stanowiących konsekwencję niedopełnienia przez znaczną ilość spółek prawa handlowego wpisanych w dawnym rejestrze handlowym (ok. 170 tys. wg szacunków Ministra Sprawiedliwości) obowiązku złożenia (do dnia 31 grudnia 2003 r.) wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, wynikającego z jej art. 7 w zw. z art. 8 ust. 1.

W aktualnym stanie prawnym istnieją spółki zawiązane przed 1 września 1939 r., wpisane w rejestrze handlowym, które od kilkadziesiąt lat nie prowadzą działalności gospodarczej. Wpisy w rejestrach sądowych dotyczące tych spółek w sposób rażąco rozmiągają się ze stanem rzeczywistym, tj. ujawnione są wpisy organów, których kadencja dawno minęła, a ich członkowie nie żyją, wpisy działalności gospodarczej, której spółka nie prowadzi, a niejednokrotnie prowadzić już nie może ze względu na zmiany prawa działalności gospodarczej, wpisy kapitału zakładowego i wartości akcji niezgodne z wymogami obowiązującego prawa handlowego. Taki stan pozostaje w sprzeczności z wartościami o fundamentalnym znaczeniu dla funkcjonowania życia gospodarczego, takimi jak pewność i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, zaufanie do prawa oraz roli sądów rejestrowych (działalność ewidencyjna i informacyjna, jak również wprowadzanie zmian konstytutywnych w rejestrach, w celu realizacji obowiązków nałożonych na spółki). Należy przy tym zauważyć, iż podmioty, o których mowa powyżej, uczestniczą w obrocie gospodarczym, powołując się na dokumenty pozyskane z rejestru handlowego (odpisy, wyciągi, zaświadczenia) zawierające nieaktualne dane.

Zarówno w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks Handlowy (Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502), jak również w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186, tekst jednolity, dalej: ustawa o KRS), w celu zapewnienia prawdziwości danych zawartych w rejestrze oraz ich zupełności, zawarto zasadę domniemania prawdziwości wpisów. Doniosłe znaczenie tej zasady wynika z faktu, iż ma ona na celu zapewnienie uczestnikom obrotu gospodarczego odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i ochrony. W aktualnym stanie prawnym, w odniesieniu do wpisów w dawnych rejestrach handlowych, domniemanie prawdziwości wpisów nie ma zastosowania. Konieczne jest zatem wprowadzenie regulacji,

która ograniczy możliwość posługiwania się wyciągami, odpisami i zaświadczeniami z dawnego rejestru (zawierającego w zdecydowanej większości wpisy nieaktualne) do celów innych niż rejestracja spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym lub dochodzenie roszczeń przez wierzycieli takich spółek.

Projektowana regulacja przewiduje również monitorowanie posługiwania się wskazanymi dokumentami w obrocie do innych celów niż wskazane w art. 9 ust. 3, przez wprowadzenie obowiązku zawiadomienia sądu rejestrowego przez organy administracji publicznej, sądy, banki, komorników i notariuszy o każdym takim przypadku, jak również o okolicznościach świadczących o prowadzeniu przez podmioty wpisane do rejestru handlowego działalności, co pozwoli sądom rejestrowym na podejmowanie działań zmierzających do przymuszenia ich do wykonywania obowiązków określonych w ustawie o KRS.

Proponowane zmiany legislacyjne zmierzają przy tym do wyeliminowania nieprawidłowości związanych z procesem tzw. reaktywacji spółek prawa handlowego, rozumianym jako występujące w coraz większym rozmiarze zjawisko swoistego odżywiania spółek zawiązanych przed 1 września 1939 r., przez wnikliwe monitorowanie przerejestrowań tych spółek z rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego oraz uszczegółowienie kognicji sądów rejestrowych, między innymi w kierunku zobowiązania ich do badania prawidłowości zwoływania walnych zgromadzeń akcjonariuszy bądź zgromadzeń wspólników oraz powoływania składów osobowych organów tych spółek, prawidłowości nabycia udziałów albo akcji, w tym spełnienia wymogów dotyczących rejestracji i umarzania niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. (w stosunku do spółek kapitałowych) oraz badania okoliczności wstąpienia w prawa wspólnika (w stosunku do spółek osobowych).

Wprowadzenie proponowanych rozwiązań ma na celu zapobieganie naruszeniom prawa podczas reaktywacji spółek i występowania z roszczeniami odszkodowawczymi bądź restytucyjnymi z tytułu przejęcia na własność państwa majątku tych spółek na podstawie ustaw i dekretów wydanych bezpośrednio po II wojnie światowej (w latach 1945 – 1947). Należy podkreślić, że celem projektodawców nie jest uniemożliwienie zgłaszania roszczeń reprivatyzacyjnych przez spółki przedwojenne za odebrane im mienie, a jedynie zagwarantowanie, aby proces reaktywacji był oparty na skutecznym tytule prawnym i tym samym, aby zgłaszane były roszczenia osób rzeczywiście uprawnionych.

W kontekście powyższego zasadne wydaje się wprowadzenie następujących zmian.

W art. 7 nowelizowanej ustawy proponuje się dodanie ust. 4, zgodnie z którym kuratora dla spółki kapitałowej podlegającej obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, która nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów (art. 42 § 1 K.c.), ustanowić może wyłącznie sąd rejestrowy. W obecnym porządku prawnym, właściwym do ustanowienia kuratora dla osoby prawnej, w trybie art. 42 k.c., jest sąd opiekuńczy (por. art. 603 K.p.c.). Zasadne jest, aby ze względu na rolę, jaką pełnią sądy rejestrowe (prowadzenie Krajowego Rejestru Sądowego), organem właściwym do orzekania w tym zakresie w odniesieniu do spółek kapitałowych podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, był właśnie sąd rejestrowy. Powyższe rozwiązanie uzasadnia funkcjonalne powiązanie przedmiotu orzekania z przedmiotem kognicji sądów rejestrowych. Taka propozycja wydaje się również właściwa wobec faktu, że pozwoli sądom rejestrowym na kontrolę działalności takich kuratorów.

W art. 9 ust. 3 przewiduje się, iż do chwili rejestracji podmiotu wpisanego do dotychczasowego rejestru, w odniesieniu do odpisów, wyciągów i zaświadczeń oraz skutków prawnych wpisów, możliwe jest stosowanie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o KRS wyłącznie w zakresie niezbędnym do rejestracji oraz dochodzenia roszczeń wobec podmiotów wpisanych do dotychczasowego rejestru. Proponowana zmiana ma na celu zdyscyplinowanie spółek do wypełnienia ciążącego na nich, na mocy art. 7 ust. 1 nowelizowanej ustawy, obowiązku. Należy przy tym podkreślić, że wskazane rozwiązanie nie spowoduje utraty przez te podmioty bytu prawnego. Tym samym, proponowana sankcja nie powinna zostać uznana za nieproporcjonalną bądź krzywdzącą, w szczególności wobec faktu, iż podmioty, o których mowa powyżej, w wyniku braku należytej staranności, pomimo znacznego upływu czasu od chwili wejścia w życie nowelizowanej ustawy oraz ustawy o KRS, nie uporządkowały swojej sytuacji prawnej i nie wypełniły ciążących na nich obowiązków rejestrowych. Zasadne jest również podkreślenie, iż taka redakcja przepisu pozostaje w zgodzie z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w tym z wynikającą z niego zasadą ochrony praw nabytych, przepisami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz prawa wspólnotowego. Nie zamyka również drogi wierzycielom tych podmiotów do dochodzenia ich praw, a zatem nie pogarsza ich sytuacji prawnej. Bezsportny jest fakt, iż proponowana zmiana pozytywnie wpłynie na pewność obrotu gospodarczego i prawnego na terytorium RP. Ustawa w obecnym brzmieniu nakłada na podmioty wpisane do dawnego rejestru obowiązek wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego,

jednakże jednoczesny brak sankcji w przypadku jego niedopełnienia doprowadził do sytuacji, w której podmioty te nie wywiązują się z nałożonych, na mocy powszechnie obowiązujących przepisów prawa, obowiązków rejestrowych.

Dodanie w art. 9 nowelizowanej ustawy ust. 4, przez wprowadzenie obowiązku zawiadamiania przez wskazane organy i instytucje sądu rejestrowego o przypadkach powoływania się przez podmioty wpisane do rejestru handlowego na wpisy ujawnione w tym rejestrze i posługiwania się odpisami, wyciągami i zaświadczeniami, w zakresie innym niż wskazany w art. 9 ust. 3, umożliwi sądowi rejestrowemu zastosowanie w stosunku do takiego podmiotu postępowania przymuszającego przewidzianego w art. 24 oraz 25 ustawy o KRS. Aktualnie takie postępowanie, z mocy art. 9a nowelizowanej ustawy, nie jest obligatoryjne w stosunku do podmiotów wpisanych w dotychczasowych rejestrach, o ile faktycznie zaprzestały prowadzenia działalności. Uzyskanie przez sąd rejestrowy informacji o posługiwaniu się odpisami, wyciągami i zaświadczeniami w celu innym niż określony w projektowanym art. 9 ust. 3 pozwoli sądowi na ocenę, czy spółka taka prowadzi działalność.

Dodanie art. 9b po art. 9a wynika z konieczności skłonienia sądów rejestrowych do wzmożonej kontroli prawidłowości procesu reaktywacji spółek oraz wprowadzenia mechanizmów, umożliwiających podjęcie przez prokuratora działań, mających na celu przeciwdziałanie ewentualnym nieprawidłowościom, które występują w związku z brakiem efektywności regulacji obowiązujących w aktualnym porządku prawnym.

Zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 9b ust. 1 w stosunku do spółek prawa handlowego wpisanych do rejestru handlowego, które złożyły wniosek o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, rozszerzona została kompetencja sądów rejestrowych. Obejmuje ona badanie prawidłowości zwołania walnego zgromadzenia akcjonariuszy i zgromadzenia wspólników, powołania składów osobowych organów tych spółek, a także badanie, czy akcjonariusze, którzy podjęli stosowne uchwały reaktywujące organy dawnych spółek spełnili wymogi dotyczące rejestracji i umarzania niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r., wynikające z przepisów dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1948 r. (Dz. U. z 1947 r. Nr 22, poz. 88, tekst jednolity Dz. U. z 1948 r., Nr 28, poz. 190 z dalszymi zmianami), Instrukcji nr 1 Ministra Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Zagranicznych w sprawie wykonania dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. (Monitor

Polski z 1947 r. Nr 137, poz. 849) oraz Instrukcji nr 2 Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Zagranicznych oraz Przemysłu i Handlu z dnia 9 września 1948 r. w sprawie wykonywania dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. (Monitor Polski z 1948 r. Nr 71, poz. 607) – w stosunku do spółek kapitałowych oraz okoliczności wstąpienia w prawa wspólnika – w odniesieniu do spółek osobowych. Należy przy tym podkreślić, iż jak wskazuje praktyka, art. 23 ustawy o KRS, dotyczący zakresu badania przeprowadzanego przez sąd rejestrowy w przypadku złożenia wniosku o wpis, ma zbyt ogólny charakter.

Ponadto zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 9b ust. 2 o złożeniu wniosku przez takie podmioty sąd rejestrowy jest obowiązany zawiadomić prokuratora oraz doręczyć mu odpis uchwały wspólników lub walnego zgromadzenia, stanowiącej podstawę do dokonania wpisu. Powyższe czynności podejmowane przez sąd mogą skutkować wstąpieniem prokuratora do postępowania rejestrowego. Zgodnie z zasadą fakultatywności udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym, ocena potrzeby wstąpienia do takiego postępowania pozostawiona została jego autonomicznej decyzji. Jedynie w stosunku do spółek związanych przed 1 września 1939 r., ze względu na występujące w praktyce nieprawidłowości przy przerejestrowywaniu ich przez osoby nieuprawnione, udział prokuratora jest obligatoryjny. Sąd rejestrowy nie jest obowiązany oczekiwać na podjęcie działań przez prokuratora. Niewątpliwie zasady współpracy w takich przypadkach zostaną ukształtowane w praktyce i będą opierać się na wzajemnym dążeniu do załatwienia sprawy w sposób, który nie spowoduje znacznego przedłużenia postępowania rejestrowego.

Projektowana regulacja art. 9b ust. 3 przewiduje uprawnienie prokuratora do wytoczenia przeciwko spółce prawa handlowego, wpisanej do rejestru handlowego, co do której złożono wnioski o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, powództwa o uchylenie uchwały wspólników (walnego zgromadzenia), w przypadku gdy jest ona sprzeczna z umową spółki lub statutem bądź dobrymi obyczajami i godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie wspólnika, akcjonariusza bądź osoby trzeciej. Prawo to może być realizowane w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia mu uchwały przez sąd. Wskazać należy także, iż wyłączone zostało stosowanie przepisu art. 55 K.p.c., przy czym celem tej regulacji jest wyłączenie obowiązku wskazywania przez prokuratora osoby, na rzecz której działa.

Natomiast, zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 9b ust. 4, prokurator będzie również uprawniony do wytoczenia przeciwko takiej spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników (walnego zgromadzenia), w przypadku gdy jest ona

sprzeczna z prawem, w terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia uchwały. Jednocześnie ze względów analogicznych jak opisane powyżej i w tym przypadku wyłączono stosowanie art. 55 K.p.c.

Wskazane zmiany legislacyjne zmierzają do wyeliminowania nieprawidłowości w procesie „reaktywacji” spółek prawa handlowego, przez wprowadzenie instrumentów prawnych, umożliwiających sądową kontrolę prawidłowości uchwał podejmowanych przez wspólników i organy tych spółek, zarówno pod względem ich zgodności z prawem, umową (statutem) spółki, dobrymi obyczajami, jak również interesem wspólników/akcjonariuszy, a nawet osób trzecich i w konsekwencji – wyeliminowanie wadliwych uchwał z obrotu prawnego. Działania takie pozwolą na stworzenie warunków, w których niemożliwe, a przynajmniej znacznie utrudnione będzie wykorzystywanie dawnych spółek handlowych do skutecznego występowania z różnego rodzaju roszczeniami wobec Skarbu Państwa.

Proponowane w art. 9b ust. 3 i 4 uprawnienia prokuratora, mające na celu wyeliminowanie występujących w praktyce nieprawidłowości w procesie reaktywacji spółek, są szczególnie istotne ze względu na fakt, że w obecnym porządku prawnym krąg podmiotów legitymowanych do wystąpienia na podstawie art. 249 i 252 K.s.h. (w stosunku do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) oraz art. 422 i 425 K.s.h. (w stosunku do spółki akcyjnej) z powództwem o uchylenie albo stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy jest ściśle określony. Istnieje co prawda możliwość wystąpienia z takim powództwem przez prokuratora, na podstawie art. 7 K.p.c., jednakże wobec braku obowiązku informowania prokuratora o treści podejmowanych uchwał (co skutkuje faktyczną niemożnością oceny ich prawidłowości) w praktyce tego rodzaju przypadki są nieznane. W konsekwencji, w obecnym porządku prawnym brak jest efektywnych instrumentów kontrolnych, umożliwiających ocenę prawidłowości czynności podejmowanych przez wspólników/akcjonariuszy w procesie reaktywacji spółki, w sytuacji gdy zachodzi konieczność ochrony interesów osób trzecich.

Dodany art. 9b, zgodnie z zasadą bezpośredniego działania nowej ustawy, ma zastosowanie do postępowań rejestrowych trwających w dniu wejścia w życie ustawy lub wszczynanych po tym dniu.

W przepisach przejściowych (art. 2), proponuje się wprowadzenie regulacji dotyczącej postępowań zakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, jednakże wyłącznie w stosunku do spółek kapitałowych zawiązanych przed dniem 1 września 1939 r., tj. takich,

przy reaktywacji których najczęściej występują nieprawidłowości w związku z podejmowaniem czynności przez osoby nieuprawnione, nielegitymujące się prawem do spółki. W stosunku do tych podmiotów wpisanych już do Krajowego Rejestru Sądowego, przewiduje się wznowienie postępowania rejestrowego na wniosek prokuratora, nie tylko na zasadach ogólnych przewidzianych w K.p.c., ale również w przypadku zaistnienia szczególnej przesłanki, tj. wystąpienia okoliczności uzasadniających stwierdzenie nieważności uchwały wspólników, stanowiącej podstawę wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego. Regulacja ta umożliwi kontrolę post factum, przez zastosowanie procedur kontrolnych również w stosunku do podmiotów już wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego, co do których zachodzą istotne wątpliwości w związku z prawidłowością ich reaktywacji. Proponowana regulacja nie narusza przy tym wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady ochrony praw nabytych. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego nie można absolutyzować ochrony praw nabytych; poza gwarancjami nienaruszalności pozostawia się prawa nabyte niesłusznie lub niegodziwie, a także prawa niemające oparcia w założeniach obowiązującego w dacie orzekania porządku konstytucyjnego (por. wyroki z dnia 22 czerwca 1999 r. K 5/99, z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99, z dnia 10 kwietnia 2006 r., SK 30/04). Należy przy tym podkreślić, że celem tej instytucji jest ponowna weryfikacja orzeczenia sądu rejestrowego w celu ustalenia istnienia praw do spółki po stronie osób, które z tego prawa wywodzą skutki prawne. Tym samym, nie zmierza ona do pozbawienia adresatów istniejącego prawa podmiotowego i nie narusza sfery praw nabytych adresatów tych norm. Także bowiem na gruncie obowiązujących przepisów brak jest podstaw prawnych do uznania, że wpis do Krajowego Rejestru Sądowego powoduje powstanie prawa do spółki, które przed takim wpisem nie istniało. Wypełnienie istniejącej luki prawnej w tym zakresie uniemożliwi takim podmiotom dochodzenie od Skarbu Państwa nienależnych im de facto roszczeń, zaś w odniesieniu do tych, które w świetle prawa legitymowane były do podjęcia czynności skutkujących wpisem spółki do Krajowego Rejestru Sądowego, nie pozbawi skutecznie nabytych praw.

W przypadku wznowienia postępowania sąd bada okoliczności analogiczne jak wskazane w art. 9b ust. 1.

Wznowienie w tym trybie postępowania nie może nastąpić po upływie 5 lat od dnia wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego, z tym zastrzeżeniem, że termin ten nie może skończyć się przed upływem dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Wyłączone zostało ponadto stosowanie przepisu art. 55 K.p.c. Cel regulacji jest analogiczny jak w uzasadnieniu do art. 9b ust. 3 i 4.

Należy wskazać, iż właściwość prokuratury będzie ustalana na zasadach, jak w przypadku działań prokuratora podejmowanych na podstawie części I tytułu II K.p.c. Obecnie zagadnienie właściwości prokuratora rozstrzyga § 270 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2007 r. Nr 169, poz. 1189).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny

Rozwiązania proponowane w projekcie będą miały wpływ na spółki handlowe, które nie wykonały obowiązku przerejestrowania się z rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego do dnia 31 grudnia 2003 r., a w szczególności spółki, które zostały zawiązane przed 1 września 1939 r.

Ponadto regulacja będzie oddziaływać na sądy rejestrowe, poszerzając ich kognicję w zakresie kontroli prawidłowości reaktywowania działalności dawnych spółek.

Regulacja wpłynie również na działania prokuratury, wprowadzając kompetencje prokuratora do zaskarżania niektórych uchwał omawianych spółek zawiązanych przed 1 września 1939 r. i udziału w niektórych postępowaniach rejestrowych.

2. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość

Regulacja zwiększy pewność obrotu przez wzmożoną kontrolę prawidłowości reaktywacji starych spółek, w tym zawiązanych przed 1 września 1939 r.

3. Wpływ na rynek pracy

Regulacja nie ma wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie projektowanej ustawy nie wpłynie na sytuację i rozwój regionów.

5. Wpływ na finanse publiczne

Szacunkowe koszty dla wymiaru sprawiedliwości – przy założeniu, że każdy z 28 sądów rejestrowych w kraju będzie obsługiwał jeden prokurator prokuratury rejonowej z wynagrodzeniem w III stawce awansowej, dodatkowe koszty osobowe wyniosą łącznie – 226 097,76 zł.

$$\begin{array}{l} 8\,074,92 \text{ zł} (6\,729,10 \text{ zł} + \text{wysługa } 1\,345,82) \text{ wynagrodzenie } 1 \text{ prokuratora} \\ \times \quad 28 \text{ sądów rejestrowych} \\ \hline = 226\,097,76 \text{ zł} \end{array}$$

Projektowane rozwiązania mogą zapobiec znaczącym wydatkom, jakie może ponieść Skarb Państwa w związku z wypłatą ewentualną spornych odszkodowań nieuprawnionym podmiotom z tytułu znacjonalizowanego mienia spółek zawiązanych przed 1 września 1939 r.

6. Konsultacje społeczne

Projekt został przekazany do konsultacji Krajowej Radzie Sądownictwa, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Sądowi Najwyższemu, Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu, Krajowej Radzie Komorniczej, Krajowej Radzie Notarialnej, Naczelnej Radzie Adwokackiej oraz Krajowej Radzie Radców Prawnych.

Krajowa Rada Sądownictwa nie zgłosiła uwag odnośnie do proponowanych zmian i zaopiniowała projekt pozytywnie.

Sąd Najwyższy nie zgłosił uwag do przedmiotowego projektu.

Krajowa Rada Radców Prawnych nie zgłosiła uwag do przedmiotowego projektu.

Naczelna Rada Adwokacka i Naczelny Sąd Administracyjny nie zajęły stanowiska w sprawie.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” zgłosiło uwagi o charakterze ogólnym dotyczące:

- 1) niezasadności wprowadzenia proponowanych rozwiązań legislacyjnych, wobec faktu, że problem tzw. „martwych spółek” jest problemem przesadzonym i występującym również w innych krajach;
- 2) konieczności dookreślenia celu projektu ustawy wyrażonego w 1 akapicie uzasadnienia.

Uwaga przywołana w pkt 1 nie została uwzględniona wobec okoliczności, iż kwestia zasadności i konieczności wprowadzenia proponowanych rozwiązań legislacyjnych została w sposób pozytywny rozstrzygnięta w ramach przeprowadzonych uzgodnień. Potrzeba uregulowania tej kwestii w drodze inicjatywy ustawodawczej została również dostrzeżona przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego. Jednocześnie brak należytego uregulowania i niepodejmowanie działań odnośnie takich podmiotów w innych krajach nie powinien stanowić przesłanki do sankcjonowania takiej sytuacji w Polsce.

Uwaga wskazana w pkt 2 została uwzględniona przez doprecyzowanie uzasadnienia projektu w tej części.

Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” zgłosiło ponadto uwagi natury szczególnej dotyczące:

- 1) sprzeczności projektowanego art. 9 ust. 3 z przepisami prawa wspólnotowego (por. art. 12 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich);
- 2) negatywnych konsekwencji, jakie wywoła przewidziane w art. 9 ust. 3 ograniczenie możliwości posługiwania się dokumentami z rejestru handlowego wyłącznie do „rejestracji i dochodzenia roszczeń”. Przy proponowanym zapisie również w przypadkach zdarzeń, które nie oznaczają faktycznego prowadzenia działalności (zamknięcie rachunku bankowego, wyrejestrowanie pojazdu) każdorazowo obowiązkiem sądu, po jego zawiadomieniu przez określony organ lub instytucję, będzie wszczęcie postępowania przymuszającego, w celu złożenia wniosku o wpis. Ponadto, w ocenie opiniującego, projektowany przepis nie obejmuje sytuacji dochodzenia roszczeń przez podmiot wpisany do rejestru handlowego;
- 3) wątpliwości odnośnie do redakcji przepisu art. 9 ust. 4 – z aktualnego brzmienia tego przepisu wynika, że obowiązek zawiadamiania sądu rejestrowego przez wskazane organy i instytucje dotyczy posługiwania się wszystkimi dokumentami wskazanymi w art. 9 ust. 3, a zatem zarówno tymi posiadającymi moc, jak i pozbawionymi tej mocy. W przypadku gdyby taki skutek wskazanej regulacji był zamierzony, całkowicie zbędny jest proponowany ust. 3. Natomiast, jeżeli nie było to zamiarem ustawodawcy, należałoby zapisać, że „...są zobowiązani niezwłocznie informować sąd rejestrowy o przypadkach posługiwania się odpisami, wyciągami i zaświadczeniami z dotychczasowych rejestrów z wyłączeniem dopuszczalnych zgodnie ust. 3”;
- 4) możliwości odstąpienia od uregulowania kwestii ustanawiania przez sąd rejestrowy kuratora dla spółki kapitałowej w przypadkach, o których mowa w art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego, wobec faktu iż proponowana zmiana jest węższa niż zmiana art. 603 K.p.c. przewidziana w projekcie zmiany Kodeksu postępowania cywilnego;

- 5) zastrzeżenia odnośnie do sformułowania przepisu art. 9b ust. 1;
- 6) konieczności doprecyzowania przepisów w zakresie właściwości prokuratora oraz wyjaśnienia, czy z przekazaniem prokuratorowi przez sąd rejestrowy stosownej informacji o złożeniu przez podmiot wpisany do rejestru handlowego wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz odpisu uchwały wspólników lub walnego zgromadzenia wiąże się możliwość wstąpienia przez niego do postępowania i czy w związku z tym sąd powinien oczekiwać na takie czynności.

Uwaga przywołana w pkt 1 nie jest zasadna. Kwestionowany przepis nie prowadzi do utraty bytu prawnego podmiotów wpisanych w rejestrze handlowym ani w całości, ani w jakiegokolwiek części. Zmierza jedynie do zapewnienia wykonywania przez takie podmioty obowiązków rejestrowych.

Uwaga wskazana w pkt 2 nie jest zasadna. Celem regulacji jest dążenie do zapewnienia wykonywania przez podmioty wpisane w rejestrze handlowym obowiązków rejestrowych. Tym podyktowana jest potrzeba informowania sądu rejestrowego o wszelkich przejawach działalności takich podmiotów, nie zaś wyłącznie o prowadzeniu przez nie działalności gospodarczej. Należy wyjaśnić, że projektowany przepis nie zamyka definitywnie możliwości dochodzenia przez podmioty wpisane w rejestrze handlowym roszczeń, bowiem w każdej chwili mogą one podjąć działania zmierzające do przerejestrowania się do Krajowego Rejestru Sądowego, co pozwoli na realizację ich praw, a jednocześnie będzie stanowić dopełnienie ciężącego na nich obowiązku. Niedopełnienie przez wskazane podmioty stosunkowo prostego obowiązku przerejestrowania do Krajowego Rejestru Sądowego może być natomiast postrzegane w kategorii braku dbałości o własne interesy, co sprawia, że przewidziana sankcja nie wydaje się być krzywdząca.

Uwaga wskazana w pkt 3 nie jest zasadna. Wątpliwości odnośnie do zakresu przedmiotowego tego przepisu zostały wyjaśnione w uzasadnieniu.

Uwaga przywołana w pkt 4 nie jest na danym etapie prac nad projektem zasadna. W przypadku uchwalenia nowelizacji ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, który to proces legislacyjny nie został jeszcze zakończony, niniejszy projekt będzie przedmiotem korekty na dalszym etapie prac.

Odnośnie do uwagi przywołanej w pkt 5 należy wskazać, iż taka regulacja jest uzasadniona koniecznością uszczegółowienia kognicji sądów rejestrowych, jako że aktualnie obowiązujące przepisy określające zakres badania sądu rejestrowego są zbyt

ogólne (por. art. 23 ustawy o KRS).

Uwaga wskazana w pkt 6 została uwzględniona przez bliższe wyjaśnienie zgłoszonych wątpliwości w uzasadnieniu projektu.

Krajowa Rada Komornicza, wskazując co do zasady na celowość i konieczność wprowadzenia proponowanych zmian, zgłosiła uwagi natury szczególnej dotyczące:

- 1) konieczności podkreślenia w art. 9 ust. 3, że dotychczasowe odpisy, wyciągi i zaświadczenia zachowują moc „wyłącznie w zakresie niezbędnym (...) do dochodzenia i egzekwowania roszczeń”. Użyte w tym przepisie sformułowanie „do dochodzenia roszczeń” spowoduje bowiem, że wskazane dokumenty nie będą miały mocy prawnej w postępowaniu egzekucyjnym, które nie dotyczy dochodzenia roszczeń, lecz ich przymusowej realizacji;
- 2) negatywnych konsekwencji, jakie wywoła przewidziane w art. 9 ust. 3 ograniczenie możliwości posługiwania się dokumentami z rejestru handlowego wyłącznie do „rejestracji i dochodzenia roszczeń” (pozbawienie podmiotów nieprzerejestrowanych do Krajowego Rejestru Sądowego możliwości dochodzenia lub egzekwowania własnych roszczeń, wobec braku możliwości wykazania określonych okoliczności dokumentem z rejestru handlowego);
- 3) zasadności uzupełnienia projektu o przepisy przejściowe odnośnie do przewidzianego obowiązku informowania sądu rejestrowego przez określone organy i instytucje o przypadkach posługiwania się odpisami, wyciągami i zaświadczeniami z rejestru handlowego przez podmioty w nim wpisane oraz o okolicznościach wskazujących na prowadzenie przez nie działalności. Celowe byłoby zamieszczenie uregulowania, podkreślającego istnienie tego obowiązku wyłącznie w odniesieniu do okoliczności powstałych po dniu wejścia w życie nowelizacji;
- 4) niezasadności propozycji zawartych w art. 9b ust. 3 i 4, jako zbędnych (uprawnienia prokuratora w tym zakresie przewiduje Kodeks postępowania cywilnego – art. 7 K.p.c.) oraz skutkujących znacznym przedłużeniem postępowania związanego z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego;
- 5) niezasadności wskazywania w art. 9b ust. 3 i 4 na niestosowanie regulacji zawartej w art. 55 K.p.c., wobec możliwości zastosowania art. 57 K.p.c.;

6) wprowadzenia w projekcie zbyt długiego okresu wznowienia postępowania, co może budzić zastrzeżenia co do sprzeczności z zasadą niedziałania prawa wstecz.

Uwaga przywołana w pkt 1 zostanie uwzględniona na etapie prac Rady Ministrów nad przedmiotowym projektem.

Uwaga wskazana w pkt 2, zbieżna z uwagą zgłoszoną przez Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” przywołaną w pkt 2, nie została uwzględniona z przyczyn przedstawionych powyżej.

Uwaga przywołana w pkt 3, jako niezasadna, nie została uwzględniona. Celem projektodawcy było uniemożliwienie posługiwania się wskazanymi dokumentami z rejestru handlowego, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 3, już w dacie wejścia w życie projektowanej nowelizacji. Zastosowanie znajdzie zatem zasada bezpośredniego stosowania ustawy nowej, zgodnie z którą z chwilą wejścia w życie nowych norm prawnych, normy te należy stosować do stosunków prawnych danego rodzaju (zdarzeń, stanów rzeczy), niezależnie od tego, czy te stosunki (zdarzenia, stany rzeczy) dopiero powstaną, czy też powstały wcześniej, a więc przed wejściem w życie nowego prawa, ale trwają nadal w czasie dokonywania zmian prawa. W konsekwencji wskazany obowiązek będzie odnosił się do zdarzeń nowo powstających, jak i tych, które trwając w momencie wejścia w życie nowelizacji – nawiązały się wcześniej.

Uwaga wskazana w pkt 4 nie została uwzględniona wobec okoliczności, iż jak wskazuje praktyka, przypadki występowania przez prokuratora, w trybie art. 7 K.p.c., z powództwem o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwał podejmowanych przez wspólników lub walne zgromadzenie są nieznanne, a zatem brak jest rzeczywistej, efektywnej kontroli ich prawidłowości. Powyższe uzasadnia fakt, iż w aktualnym stanie prawnym prokurator nie jest informowany o treści wskazanych uchwał, a tym samym, pomimo że teoretycznie mógłby je zaskarżyć, nie ma możliwości oceny ich prawidłowości. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż proponowana regulacja ma być regulacją szczególną i dotyczyć będzie wyłącznie uchwał związanych z przerejestrowaniem spółki wpisanej do rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego.

Uwaga przywołana w pkt 5 nie jest zasadna, tym niemniej bardziej precyzyjnie określono cel kwestionowanej regulacji w treści uzasadnienia projektu.

Uwaga przywołana w pkt 6 została uwzględniona przez wprowadzenie 5-letniego w miejsce projektowanego 10-letniego terminu do wznowienia postępowania.

Krajowa Rada Notarialna, kwestionując potrzebę regulacji, zgłosiła następujące uwagi:

- 1) projektowane w art. 9b ust. 1 rozwiązanie powieliła – choć w nieco innych słowach, regulację zawartą w art. 23 ustawy o KRS;
- 2) proponowane zmiany prowadzą do nierównego traktowania podmiotów w zależności od daty wpisu w rejestrze handlowym;
- 3) skoro proces reaktywacji odbywa się z naruszeniem prawa, a następuje na mocy postanowienia sądu – projektowana regulacja jest zbędna, albowiem obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego i inne przepisy wystarczająco dokładnie regulują tryb postępowania z postanowieniami naruszającymi prawo;
- 4) w projektowanym przepisie art. 9 ust. 4 brak jest sprecyzowania, jakie okoliczności mogą wskazywać na prowadzenie działalności i czy zatem taką okolicznością będzie na przykład zmiana umowy spółki w celu zgłoszenia jej do Krajowego Rejestru Sądowego;
- 5) wprowadzenie obowiązku zawiadamiania przez sąd rejestrowy prokuratora oraz doręczania mu odpisu uchwały wspólników lub walnego zgromadzenia przeczy zasadom ekonomiki procesowej, a zatem właściwsze byłoby składanie wniosków o wpis spółek zawiązanych przez dniem 1 września 1939 r. bezpośrednio do prokuratury;
- 6) zgłoszone zostały również uwagi do uzasadnienia projektu w zakresie posługiwania się sformułowaniem: „nieaktualne dokumenty pozyskane z rejestru handlowego”.

Uwaga przywołana w pkt 1 nie jest zasadna. Należy podnieść, że proponowany przepis art. 9b ust. 1 stanowi dookreślenie zakresu kognicji sądu rejestrowego w sprawach o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Potrzeba takiej regulacji została precyzyjnie wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.

Uwaga przywołana w pkt 2 nie jest zasadna. Projekt nie narusza wynikającej z art. 32 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa. W doktrynie prawa konstytucyjnego podkreśla się, iż zasada równości oznacza, że jednakowe prawa i obowiązki będą dotyczyć wszystkich osób należących do tych samych kategorii, przy czym ich wyróżnienie nie będzie arbitralne, lecz oparte na usprawiedliwionych kryteriach możliwych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym. Istota tej zasady przejawia się również w dopuszczalności uzasadnionych zróżnicowań. Trybunał

Konstytucyjny niejednokrotnie zwracał uwagę, że nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji niezgodności z art. 32 Konstytucji RP (wyrok TK z dnia 12 maja 1998 r., sygn. U 17/97, OTK ZU Nr 3/1998, wyrok TK z dnia 18 stycznia 2000 r., sygn. K 17/99, OTK ZU Nr 1/2000). Wszelkie odstępstwo od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych musi natomiast mieć charakter racjonalnie uzasadniony, proporcjonalny (waga interesu, któremu ma służyć zróżnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone) oraz pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. W tym kontekście należy wskazać, że odmienne regulacje przewidziane w stosunku do spółek zawiązanych przed 1 września 1939 r., takie jak: obowiązek wstąpienia prokuratora do postępowania rejestrowego, możliwość wznowienia postępowania zakończonego przed dniem wejścia w życie nowelizacji w sytuacji, gdy zachodzą przesłanki uzasadniające stwierdzenie nieważności uchwały, stanowiącej podstawę wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego – po pierwsze – nie są obciążeniem podmiotów obowiązkami w nierówny sposób – to jest z naruszeniem art. 32 Konstytucji – te bowiem nakładają już obowiązujące przepisy (art. 7 ust. 1 nowelizowanej ustawy), po drugie – są uzasadnione niezwykle długim okresem niefunkcjonowania takich podmiotów oraz brakiem lub niepełną dokumentacją, której obowiązek prowadzenia spoczywał na spółkach (statuty, umowy, księgi akcyjne).

Uwaga przywołana w pkt 3 nie jest zasadna. Postanowienie o wpisie do rejestru kończy proces tzw. „reaktywacji” spółki, lecz z oczywistych względów krąg podmiotów uprawnionych do instancyjnej kontroli takich postanowień jest ograniczony do wnioskodawcy i nie jest kontrydiktoryjny, co tym bardziej uzasadnia potrzebę projektowanej regulacji.

Uwaga przywołana w pkt 4 nie jest zasadna. Celem regulacji jest uzyskanie przez sąd rejestrowy wszelkich informacji pozwalających na ocenę, iż dany podmiot prowadzi działalność. Istotne jest zatem, by przekazana została informacja o każdym przejawie działalności podmiotów, rozumianej bardzo szeroko, z wyłączeniem informacji przekazywanej sądowi w trybie art. 21 ustawy o KRS.

Uwaga przywołana w pkt 5 jest z oczywistych względów niezasadna. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o KRS, Krajowy Rejestr Sądowy jest prowadzony przez sądy rejestrowe.

Uwaga przywołana w pkt 6 została uwzględniona przez doprecyzowanie uzasadnienia w tym zakresie.

Projekt ustawy został jednocześnie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej – na stronach internetowych Ministerstwa Gospodarki, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.). Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie art. 7 ust. 1 ww. ustawy.